

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ VA SUV XO'JALIGI
VAZIRLIGI**

**TOSHKENT IRRIGATSIYA VA MELIORATSIYA ISTITUTI
YERDAN FOYDALANISH VA YER KDASTRI FAKULTETI
"GEODEZIYA VA YER KADASTRI " KAFEDRASI**

YER KADASTRI

**2-mavzu: . ER KADASTRI MA'LUMOTLARINI OLISH QAYTA
ISHLASH VA TAHLIL QILISH USULLARILARI**

**2.4. Er kadastrini yuritishda zamonaviy axborot
texnologiyalaridan foydalanish**

Тошкент 2013.

Davlat er kadastrini yuritish ma'lumotlarini olish, qayta ishlash, ularni er kadastri xujjatlariga tushirish, erlarning xukukiy, tabiiy va xo'jalik xolatlarini o'zgarishlari to'g'risidagi ma'lumotlarni aniqlash, tuplash hamda qayta ishlash, bu o'zgarishlarni er kadastrining hisob va hisobot xujjatlarida yoritib borish kabi murakkab jarayondir. Shuning uchun bunday murakkab jarayonni osonlashtirish, er to'g'risidagi, undan foydalanish va umuman er kadastrini yuritish bo'yicha ma'lumotlarni zamon talab darajasida ushlab turish tezkor ravishda zaruriy ma'lumotlarni olish maksadida bugungi kunda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanishni yulga qo'yish maksadga muvofiqdir.

Texnologiya-so'zi yunoncha (techne) can'at,maxorat ukuv ma'nolarini anglatadi, bu esa jarayonlar demakdir.

Jarayon deganda oldiga qo'yilgan maksadga erishishga yunaltirilgan har akatlarning muayan yigindisi jamlamasi tushuniladi. Jarayon inson tomonidan tanlangan strategiyaga karab belgilanishi, turli vosita va uslublari jamlamasi yordamida amalga oshirishi kerak.

Axborot-texnologiyasi obekt, jarayon yoki xodisa(axborot maxsuloti)ning xolati xakidagi YAngi sifat axborotini olish uchun ma'lumotlarni tuplash, qayta ishlash va uzatishning vosita va uslublari jamlanmasidan foydalanuvchi jarayondir.

Axborot texnologiyalari jamiyat axborot zaxiralaridan foydalanishning eng muxim jarayonlaridan biridir. Xozirgi paytga kelib u bir necha evolyusion boskichlarni bosib utish, ulardan har birining almashinuvi asosan Fan va texnika tarakkiyotining rivojlanishi, axborotni qayta ishlashning YAngi texnika vositalari paydo bulishi bilan belgilanadi. Xozirgi jamiyatda axborotni qayta ishlash texnologiyalarning asosiy texnik vositasi bulib shaxsiy kompyuter xizmat kilayapti, u texnologik jarayonlar konspeksiyasini kuri shva undan foydalanishga xam, sernatija axborot tizimiga xam muxim ta'sir kursatadi. SHaxsiy kompyuterni axborot soxasiga tadbik qilishi va aloqa ning telekommunikatsiya vostialarida kullanishi axborot texnologiyalari rivojlanishda YAngi zamonaviy boskichni boshlab berdi.

Zamonaviy axborot texnologiyalari shaxsiy kompyuterlar va telekommunikatsiya va vositalaridan foydalangan holda foydalanuvchi ishning do'stona interfeysli axborot texnologiyasidir.

Axborot texnologiyalari o'ziga asosiy muxit bulgan axborot tizimlari bilan chambarchas bog'liq. Bir qatorda, darslikka kiritilgan axborot texnologiyalari va tizimlari va tushunchalari bir-biriga uxshash tuyilishi mumkin. Ammo bunday emas.

Axborot texnologiyalari kompyuterda saklanuvchi ma'lumotlar ustidan tushuruvchi turli murakkablik darajasidagi operatsiyalar, amallar, boskichlarini bajarishning aniq reklamentli koidalaridan tashkil topadi. Axborot texnologiyasining asosiy maksadi-axborotni saklash va uzatishni tashkil etishdur. Axborot tizimi axborotni qayta ishlashning axborot- kompyuter tizimini o'zida ifodalaydi.

SHunday kilib zamonaviy axborot texnologiyalari axborot jamiyatda axborotni o'zgartirishi jarayonlari hakidagi zamonaviy tasavvurlarini aks ettiruvchi ancha keng tushunchadir. Axborot tizimlari ishning muvaffaqiyat garovi-bu boshqaruv va kompyuter axborot texnologiyalaridan okilona uygunlikda foydalanishdir.

Xozirgi paytda elektron texnikaning bir qator soxalaridagi yutuklar kompyuterlardan foydalanish sohasini kengaytiradi. Masalan, bir yarimutkazuvchi chipning xotira xajmi 70-yillar boshlaridagi 4 Kbaytdan 1980 yilda 64 Kbaytgacha usdi. IBM firmasi 1 Mbayt, ya'ni 1mln.bayt sonli chapni barpo etdi, yakin kelajakda uni sig'imini 4 Mbaytga etkazish kuzda tutilgan.

Bu yutuklar maxsulot ixchamlashuvi va tannarx birligiga maxsuldorlik usishiga olib keldi. Xaar yili mikroprotsesslar yangi asbob va tizimlarda kullaniladi va har yili stol kompyuteri ancha sermaxsul va tobora arzonlashib bormokda. Endilikda kompyuterdan murakkab va kup rangli ishlab chikarish diagrammalarini yaratish, elektron pochta uchun murakkab injenerlik va me'morlik chizmalarini tayyorlash va boshqalarda foydalanish mumkin.

Yuqoridagilardan kurinib turibdiki, iktisodiyotning turli tarmoklari qatori er kadastrini tezkor yuritishi, er kadastrini uchun kup rangli, yuqori sifatli tan kartografik materiallar tayyorlash, er resurslarining taksimlanishi va doimiy qayta taksimlanishi, erdan foydalanish bo'yicha hisobotlar tuzi shva boshqa qator er kadastrini zamonaviy talablar asosida yuritishda zamonaviy axborot texnologiyalarida keng foydalanmokda.

Davlat er kadastri yuritishning asosiy buginlaridan biri-bu er maydonlari, ularning sifati, joylashuvi, xolati, qiymati va boshqalar bo'yicha tuplangan ma'lumotlarni qayta ishlashdir. Ma'lumotlarning qayta ishlashning axborot texnologiyalari yaxshi tizimlashgan vazifalarini xal qilishga muljallangan. Bu texnologiya boshqarib, mehnatining ayrim mayda, doimo takrorlanuvchi operatsiyalarini avtomatlashtirish maksadlarida kullaniladi. SHu bois axborot texnologiyalari tizimlarini bu darajada kullash xodimlar mehnati samaradorligini ancha oshiradi.

Yalpi daromad, hosildorlik, yalpi hosil miqdorlari nainki er egaligining ulchamlariga, solingan o'g'itlar miqdoriga, paxta ekin maydonlari va hosildorligiga bog'lik, shu bilan birga qator boshqa omillar-xujalikning ixtisosligiga, mexnat va moddiy reserslar bilan ta'minlanganligiga, erning sifatiga, tabiiy-iklimiy sharoitga, sugorish suvi bilan ta'minlanish darajasiga va boshqalarga xam bog'likdir.

Korrelyasion bog'liklikda natijaviy belgi faktorial belgi ta'siri bilan to'raligicha aniqlanmaydi. Bu miqdor fakatgina o'rtacha miqdordagina namoyon buladi, ba'zi xollarda esa belgilangan alokaga teskari keladigan alokalar vujudga keladi.

Yo'nalishi bo'yicha korrelyasion bog'liklik to'g'ri va teskari bog'liklik shakllariga bulinadi. Faktorial belgi qiymatining usishi bilan natijaviy belgi qiymatining usishi kuzatiladigan bog'liklik to'g'ri bog'liklik deyiladi. Bunday bog'liklikka, masalan, xujalikning yalpi daromad miqdori bilan er egaligining o'lchamlari o'rtasidagi aloqa , erning unumdorligi bilan hosildorlik o'rtasidagi aloqa v.k.